



SWEDISH ENVIRONMENTAL PROTECTION AGENCY

STOCKHOLMS STAD	
Kommunstyrelsen	
KF/KS Kansli	
Ink.	2010-03-31
Dnr:	304-278/2010
Till:	2 TL

Bilaga

1 (3)

Olle Höjer
Tel: 08-698 1500
olle.hojer
@naturvardsverket.se

MISSIV
2010-03-25 Dnr 402-1962-10

Enligt sändlista

Remiss av förslag till nya mål och åtgärder inom Åtgärdsprogram för särskilt skyddsvärda träd i kulturlandskapet

Naturvårdsverket fastställde 2004-05-19 Åtgärdsprogram för särskilt skyddsvärda träd i kulturlandskapet (NV-rapport 5411). Vi konstaterar att genomförandet av programmet varit framgångsrikt men att ytterligare insatser behövs. Naturvårdsverket anser att åtgärder för skydd och vård av gamla träd är viktiga bidrag inom ramen för 2010 – *den biologiska mångfaldens år*, se även www.cbd.int/2010. Förutom insatser för skydd och vård behöver rådgivning och vägledning förstärkas. Filmen "Låt gamla träd leva" kan utgöra ett verktyg i det arbetet och finns att hämta ned på vår hemsida, se [Vård av träd i kulturlandskapet](#).

Åtgärdsprogrammet ska enligt fastställd rutin utvärderas och omprövas inför ny programperiod 2010-2015. Bifogat förslag har utarbetats med stöd av gjorda utvärderingar samt uppgifter från enkät till berörda aktörer 2009. Naturvårdsverket anser att syfte, inriktning och prioriteringar bör kvarstå oförändrade och att förslagen till nya och reviderade mål samt ytterligare åtgärder bör bifogas till det befintliga programmet. I det fortsatta arbetet ser verket åtgärdsprogrammet som en nationell strategi för bevarande av särskilt skyddsvärda träd i kulturlandskapet med specifik vägledning för bevarandeåtgärder på motsvarande sätt som för den nationella strategin för formellt skydd av skog. Det innebär bland annat att verksamheten för att bevara och vårda träd i kulturlandskapet behöver ges ökad prioritet av berörda offentliga aktörer i Götaland och Svealand.

Naturvårdsverket välkomnar berörda aktörer till att föreslå insatser för att genomföra programmet. I den mån kostnadsuppskattningar kan anges för planerade åtgärder är det värdefullt. I de fall kontaktpersoner saknas emotser verket ny information om vem som är ansvarig och kan kontaktas i det fortsatta arbetet. Remissvar skickas med e-post till Olle.Hojer@naturvardsverket.se och Karin.E.Andersson@lansstyrelsen.se senast 3/5 2010.

För Naturvårdsverket


Bo Lundin


Olle Höjer

Bilaga 1 Utgångspunkter för revidering av Åtgärdsprogram för särskilt skyddsvärda träd i kulturlandskapet

Bilaga 2 Förslag till vision samt nya mål och åtgärder

Bilaga 1 Utgångspunkter för revidering av Åtgärdsprogram för särskilt skyddsvärda träd

Generell ansats

Åtgärdsprogrammets mål och förslag till åtaganden riktar sig i första hand till berörda offentliga aktörer. Övriga berörda aktörers bidrag betraktas också som viktiga för genomförandet av programmet. Genomförandet bör ske i samverkan med markägare, markägarnas organisationer, skogsbrukets aktörer, ideella organisationer och andra berörda. Naturvårdsverket ser programmet som en nationell strategi för bevarande av särskilt skyddsvärda träd i kulturlandskap med specifik vägledning för bevarandeåtgärder på motsvarande sätt som för den nationella strategin för formellt skydd av skog. Förslag till nya mål och åtgärder har utarbetats med stöd av gjorda utvärderingar samt uppgifter från enkät till berörda aktörer 2009.

Vid revideringen av programmet har följande riktlinjer varit vägledande:

- Syfte, inriktning och prioriteringar kvarstår oförändrat från det befintliga åtgärdsprogrammet som fastställdes 2004 (NV-rapport 5411)
- Åtgärdsprogrammet ses över på målnivå och de förslag till förändringar som anses nödvändiga för fortsatt genomförande bör göras.
- En övergripande vision läggs till
- Underlag för ev. ändringar och nya mål tas fram i enkät och i samråd med aktörer och specialister
- Programmet fastställs 2010 och avser perioden till och med 2015.
- Nya mål och åtgärder samt nytt beslut om fastställelse läggs som bilaga till befintligt program.
- Berörda aktörer inbjuds till att föreslå åtgärder för att uppnå de mål som föreslås.

Kriterier för samtliga mål

Mål ska vara:

- tidsatta och specifika
- starkt motiverade för att genomföra åtgärdsprogrammet
- mät- och uppföljningsbara
- kommunicerade och ha en acceptans
- realistiska

Med särskilt skyddsvärda träd avses:

- jätteträd; träd grövre än 1 meter i diameter på det smalaste stället under brösthöjd.
- mycket gamla träd; Gran, tall, ek och bok äldre än 200 år. Övriga trädslag äldre än 140 år.
- grova hålträd; träd grövre än 40 cm i diameter i brösthöjd med utvecklad hållighet i huvudstam enligt figur på nästa uppslag.

Bilaga 2 Förslag till vision samt nya mål och åtgärder

Förslag till vision

Grova, gamla och ihåliga träd bevaras som ett viktigt värdebärande element i landskapet. Träden och deras närmiljöer vårdas på ett sätt som gör att trädens vitalitet och värden för biologisk mångfald bevaras. Träd äldre än 200 år avverkas inte. Efterträdare förekommer på ett sätt som gör att det kommer att finnas tillräckligt med gamla, grova och ihåliga träd för att berörda rödlistade arter ska kunna finnas i livskraftiga populationer. Åtgärder för att bevara och vårda träden är prioriterade i planering och i operativ verksamhet. Kunskap och information om trädens värden och behov av skydd och vård finns integrerad i samliga berörda aktörers verksamheter.

Samtliga berörda offentliga aktörer*

Förslag till nya mål och åtgärder:

Mål

Antalet särskilt skyddsvärda träd minskar inte på länsnivå under perioden 2010-2020 jämfört med antalet registrerade i Trädportalen tom 2010.

Antalet särskilt skyddsvärda träd i kulturlandskapet minskar inte på grund av avverkning, där alternativ finns. Beskrining och stabilisering som metod för att bevara träden prioriteras tydligt inom den operativa förvaltningen av trädbeståndet från och med 2010.

Särskilt skyddsvärda träd som dör eller måste tas bort av säkerhetsskäl tillvaratas i största möjliga mån för att gynna biologisk mångfald. Minst 50% av den volym döda träd och träddeklar som avverkas i varje enskild trädmiljö perioden 2010-2014 sparas på plats eller i omlandet genom träddepåer.

Åtgärder

Samtliga större trädinventeringar är 2010 införda i Trädportalen och portalen används löpande som ett verktyg för sammanställning, planering, rapportering och uppföljning (för kommuner föreslås annat mål).

Senast 2012 tillämpas riktlinjer och råd som säkerställer att särskilt skyddsvärda träd tillvaratas och förvaltas på ett relevant sätt vid upphandling och utförande av åtgärder i trädmiljöer. Råd i enlighet med åtgärdsprogrammet avsnitt 5.2 tillämpas.

Personal vid myndighet och kommun som arbetar med åtgärder som berör särskilt skyddsvärda träd samt anlidade entreprenörer ska ha god kunskap om trädens bevarandevärden och deras skötselbehov och ha deltagit i minst två kurser om detta senast 2011.

Befintliga mål som föreslås behållas som de är:

Minst 60 % av alla jätteeckar utanför skyddade områden har en gynnsam bevarandestatus senast år 2014 i samtliga län. Jätteeckar inom det generella biotopskyddet ingår i målet.

*Länsstyrelserna, Kommunerna, Vägverket, Jordbruksverket, Skogsstyrelsen, Fastighetsverket, Svenska kyrkan, Naturvårdsverket, SLU, ArtDatabanken

Länsstyrelserna

Förslag till nya mål och åtgärder:

Mål

Efterträdare till särskilt skyddsvärda träd, främst ekar, identifieras och sköts på lämpligt sätt i fem värdetrakter per län senast år 2014.

Antalet hamlade träd i odlingslandskapet som sköts genom kontinuerlig beskärning har 2014 ökat med 10% utifrån antalet kända träd i respektive län år 2005 (Ängs- och betesmarkinventeringen och Vägverkets alléinventering). Tillsvidare bör endast begränsad hamling av hamlade grova askar ske med hänvisning till det oklara läget kring askskottssjuka.

Åtgärder

Senast 2013 har samtliga kommuner i Götaland och södra Svealand inventerats med avseende på särskilt skyddsvärda träd i kulturlandskapet och alla data inrapporterats i Trädportalen.

Länsstyrelserna och kommunerna i nemoral och boreonemoral region bör senast 2012, i samråd, ta fram ett samlat beslutsunderlag för biotopskydd, naturminnen och naturvårdsavtal som rör träd i kulturlandskapet. Underlaget redovisas till Naturvårdsverket. Delredovisning bör ske senast mars 2011 (se samma åtgärd för kommuner).

Ett program för skydd och vård av särskilt skyddsvärda träd och trädmiljöer inom det boreala kulturlandskapets skogsbyar, finntorp och fåbodområden upprättas senast 2011. Insatser för vård och bevarande genomförs inom minst tre områden per län före 2014.

Senast 2014 har 80 % av alla markägare med fler än 20 särskilt skyddsvärda träd på sin mark fått information om vilka dessa träd är och råd om hur de kan bevaras.

Länsstyrelserna redovisar 2010 till Naturvårdsverket och Jordbruksverket hur den sk. 50-trädsregeln påverkat förekomsten av särskilt skyddsvärda träd och efterträdare till dessa.

Länsstyrelserna redovisar 2010 till Naturvårdsverket och Jordbruksverket vilka åtgärder som vidtagits för att säkerställa att särskilt skyddsvärda träd och efterträdare till dessa inte nedtas vid skötsel av ängs- och betesmarker.

Befintliga mål som föreslås behållas som de är:

Minst 80 % av alla jätteekar inom skyddade områden har gynnsam bevarandestatus senast år 2014 i samtliga län.

De tio områden som har den största sammanhängande förekomsten av jätteträd inom AB, C, D, E, F, G, H, K, M, N, O, T och U-län omfattas av områdesskydd inklusive beslutade skötselplaner senast 2014. Naturvårdsavtal kan i vissa fall utgöra ett lämpligt alternativ.

Preliminär konsekvensbedömning och motiv till nya förslag och åtgärder

Länsstyrelserna har en nyckelroll när det gäller att genomföra naturvårdande åtgärder och förmedla specialistkunskap om biologisk mångfald. Länsstyrelserna har även en viktig samordnande funktion för kommunernas arbete med fysisk planering.

Förslagen innebär att ytterligare prioriteringar av skydd och vård av trädmiljöer i kulturlandskapet är nödvändiga men även att kraven på rapportering och vägledning ökar. Behoven av koordinering och samordning mellan länsstyrelsens olika enheter liksom förstärkt markägardialog och kommunikation med berörda aktörer ökar. Förslagen innebär att ytterligare resurser behöver avdelas verksamheten. Detta gäller i synnerhet för de länsstyrelser i Götaland och Svealand som idag inte har handläggare för riktade insatser för skydd och vård av träd i kulturlandskapet utöver skyddade områden.

Kommuner

Förslag till nya mål och åtgärder:

Mål

Senast 2011 ställer kommunerna sådana krav som motverkar nyttjandet av gamla, grova, ihåliga och döda träd som trädbränsle i värmekraftverk.

Minst 2 träddepåer görs tillgängliga för berörda aktörer inom varje kommun i Götaland och södra Svealand senast 2012.

Antalet särskilt skyddsvärda träd i alléer samt inom parker, gårdsmiljöer och tätorter minskar ej p.g.a. avverkning, där alternativ finns. Beskärning och stabilisering som metod för att bevara dessa träd preciseras i uppdragsbeställningar till utförare och används normalt i arbetet med dessa träd från och med 2010.

I minst 70 % av all nyplantering inom parker, gårdsmiljöer och tätorter används det eller de trädslag som är värdebärande och typiskt för traktens kulturlandskap.

Åtgärder

Senast 2012 används Trädportalen för fysisk planering och hänsyn i grönstruktur av kommunerna i Götaland respektive södra Svealand.

Samtliga kommuner i Götaland och Svealand inrättar en kontaktgrupp/trädråd med kompetens av trädgårdsmästare, ekolog och kulturmiljövårdare senast 2011. Gruppen verkar för sammanhållen planering, styrning, och förvaltning av särskilt skyddsvärda träd inom kommunen.

Samtliga kommuner i Götaland och Svealand tillgängliggör via hemsida senast 2014 vilka biotopskyddsområden som har beslutats samt inom vilka områden trädfällningsförbud gäller. Förekomst av särskilt skyddsvärda träd bör framgå i detalj- och översiktsplaner.

Länsstyrelserna och kommunerna i nemoral och boreonemoral region bör senast 2012, i samråd, ta fram ett samlat beslutsunderlag för biotopskydd, naturminnen och naturvårdsavtal som rör träd i kulturlandskapet. Underlaget redovisas till Naturvårdsverket. Delredovisning bör ske senast mars 2011 (se samma åtgärd för länsstyrelserna).

Trädvårdsplaner* med nödvändiga åtgärder för att vidmakthålla särskilt skyddsvärda träd beslutas och tillämpas inom kommunal förvaltning i alla kommuner i Götaland och södra Svealand senast 2014.

Befintliga mål som föreslås behållas som de är:

Antalet särskilt skyddsvärda träd inom varje enskild trädmiljö minskar ej mer än 15 % fram till 2014.

* Trädvårdsplan: ett styrande dokument med syfte att säkerställa olika trädmiljöers natur- och upplevelsevärden, kulturmiljövärden samt säkerhetsaspekter inom fysisk planering och offentlig förvaltning.

Preliminär konsekvensbedömning och motiv till nya förslag och åtgärder

Kommunerna har genom ansvaret för den fysiska planeringen en nyckelroll när det gäller att planera – aktivt och förebyggande – för en hållbar boendemiljö med en långsiktigt förvaltnad grönstruktur. Behovet av att bevara och förvalta natur i parker och andra strövområden växer. Betydelsen av tätortsnära natur och tillgång till denna, friluftsliv och folkhälsa har förstärks genom den lokala naturvårdssatsningen som genomfördes 2004–2006 i syfte att stödja kommunernas arbete med miljökvalitetsmålen och tillvarata lokala initiativ och delaktighet. En liknande satsning startar 2010.

Förslaget innebär en prioritering av långsiktig förvaltning av träd i tätorter. En sådan prioritering bedöms vara viktig av flera olika skäl. Natur- och kulturmiljövärdena i den kommunala grönstrukturen är ofta betydande och kommunerna har i många fall goda möjligheter att genom lokal förvaltning gynna upplevelsevärdena i tätorter. De akuta behoven av åtgärder omfattar till exempel beskärning och kronavlastning för att öka säkerheten. Okunskap och bristande hänsyn till skyddsvärda träd innebär samtidigt ett hot mot de höga trädvärden som ofta finns i tätorter och tätortsnära områden.

Förslaget innebär flera nya mål och åtgärder som förväntas ge förbättrade möjligheter till en sammanhållen och kostnadseffektiv förvaltning av trädbeståndet i tätorter, parker och andra trädmiljöer. Förslaget innebär ökade kunskapskrav inom både förvaltningsorganisation och operativ verksamhet. Förslaget kan bidra till en förbättrad medborgardialog och motverka de idag vanligt förekommande klagomålen från medborgare angående bristande förvaltningen av träd i tätorter. Förslaget uppmärksammar även behovet av miljöhänsyn, egenkontroll och kvalitetskrav i den kommunala hanteringen av biobränsle.

Förslagen innebär sammantaget att särskilda kommunala och i vissa fall statliga medel behöver disponeras för att säkerställa såväl planering, skydd och vård. Vissa åtgärder kan komma ifråga för stöd genom den sk LONA –satsningen.

Jordbruksverket

Förslag till nya mål och åtgärder:

Mål

Miljöstöd samt rådgivning ska säkerställa att tillräcklig återväxt lämnas för att vidmakthålla kontinuitet av jätteeckar senast 2010.

Åtgärder

Råd och vägledning för miljöanpassat trädbränsleuttag som motverkar borttagande av värdefulla träd och buskvegetation tas fram i samråd med Skogsstyrelsen och Naturvårdsverket och meddelas till berörda aktörer senast 2011.

Senast 2010 ges riktlinjer och råd som säkerställer att särskilt skyddsvärda träd förvaltas på ett relevant sätt vid utförande av åtgärder i ängs- och betesmarker.

Alla lantbrukare som får miljöstöd informeras om vilka regler som gäller i samband med att ansökningarna om jordbruksstöd lämnas in.

En folder med lättfattlig information om vilka stödregler som gäller för trädbärande marker tas fram senast 2010.

En utredning av trädräkningsreglernas (50- och 60-trädsreglerna mm) effekter på miljömålen Ett rikt odlingslandskap och Ett rikt växt- och djurliv tas fram i samverkan mellan Jordbruksverket och Naturvårdsverket.

Effekterna på naturvärden i träd- och buskskikt beaktas särskilt vid utformningen av det nya landsbygdsprogrammet. Det är angeläget med en nära samverkan med Naturvårdsverket och Skogsstyrelsen i denna process.

Preliminär konsekvensbedömning och motiv till nya förslag och åtgärder

Jordbruksverket har en nyckelroll i att styra och ge vägledning i arbetet med hållbart brukande och förvaltning av odlingslandskapet. En anpassad och kunskapsbaserad tillämpning av stödsystemen är i många fall avgörande för bevarande av natur- och kulturmiljövärden knutna till särskilt skyddsvärda träd.

Förslagen tar fasta på verkets roll som styrande i stödsystemen men även som vägledande i nyttjande av biobränsle. Förslagen bedöms bidra till att motverka en biologisk utarmning av trädbärande ängs- och betesmarker.

Vägverket

Förslag till nya mål och åtgärder:

Mål

I minst 70 % av all nyplantering av alléer används det eller de trädslag som är värdebärande och typiskt för traktens kulturlandskap. Trädslaget kan var detsamma som i befintlig allé men behöver inte vara det.

I Skåne, Hallands och Västra Götalands län väljs minst 20 referensalléer av alm ut senast 2011. Dessa dokumenteras särskilt och gamla eller grova träd vidmakthållas så långt möjligt.

Antalet särskilt skyddsvärda träd i alléer minskar ej p.g.a. avverkning, där alternativ finns. Beskrining och stabilisering som metod för att bevara dessa träd preciseras i uppdragsbeställningar till utförare och används normalt i arbetet med dessa träd från och med 2010.

Åtgärder

En mall för länsstyrelsernas prövning av dispenser från det generella biotopskyddet tas fram och tillämpas senast 2011 i samråd med länsstyrelserna. Mallen behöver innehålla tillräcklig information om naturvärden och kulturmiljövärden för att en fullgod bedömning ska kunna göras.

Redovisning av vidtagna åtgärder som säkerställer kraven i Artskyddsförordningen.

Befintliga mål som föreslås behållas som de är:

Antalet särskilt skyddsvärda träd i allé vid statlig väg minskar ej mer än 15 % fram till 2014.

Preliminär konsekvensbedömning och motiv till nya förslag och åtgärder

Vägverket har en nyckelroll i arbetet med att kombinera mål om säkert trafiksystem med hållbar förvaltning av alléer i det statliga vägnätet.

Förslagen tar fasta på verkets roll som styrande i vägförvaltningen, förvaltare av alléer med höga värden men uppmärksammar även potentialen i nyanläggning och skapande av värden. Förslagen innebär bland annat att åtgärder för bevarande och vård av särskilt skyddsvärda träd behöver ges ytterligare prioritet.

Skogsstyrelsen

Förslag till nya mål och åtgärder:

Mål

I Götaland och södra Svealand sker en väsentlig ökning (preciseras av SKS) i användandet av naturvårdsavtal för trädmiljöer i kulturlandskapet från och med 2011.

Åtgärder

Råd och vägledning för miljöanpassat bibränsleuttag som motverkar borttagande av värdefulla träd och buskvegetation tas fram i samråd med Jordbruksverket och Naturvårdsverket och meddelas till berörda aktörer senast 2011.

Senast 2010 informeras markägare i Skogseko om frihuggning av jätteekar.

Uppföljning och rapportering av hur åtgärder för vård av särskilt skyddsvärda träd möjliggjorts genom medel från landsbygdsprogrammet redovisas senast 2011.

Preliminär konsekvensbedömning och motiv till nya förslag och åtgärder

Skogsstyrelsen har en nyckelroll som tillsynsmyndighet och i arbetet med rådgivning till markägare om naturvårdshänsyn i skogsbruket. Förslagen tar fasta på Skogsstyrelsens nyckelroll för landsbygdsprogrammets genomförande samt uppmärksammar behovet av standard för miljöanpassad bibränsleuttag.

Svenska kyrkan

Förslag till nya mål och åtgärder:

Mål

Antalet särskilt skyddsvärda träd inom kyrkogårdar, gårdsmiljöer och på kyrkans mark i tätorter minskar ej p.g.a. avverkning, där alternativ finns. Beskärning och stabilisering som metod för att bevara särskilt skyddsvärda träd är väl spridd och används normalt i arbetet med dessa träd från och med 2010.

I minst 70 % av all nyplantering används det eller de trädslag som är värdebärande och typiskt för traktens kulturlandskap.

Åtgärder

Trädvårdsplaner med nödvändiga åtgärder för att vidmakthålla särskilt skyddsvärda träd finns framtagna och tillämpas inom minst 70% av kyrkogårdarna inom förvaltningen i Götaland och södra Svealand senast 2012.

Preliminär konsekvensbedömning och motiv till nya förslag och åtgärder

Svenska kyrkan har en nyckelroll som förvaltare av ett kulturarv. Det finns cirka 3 000 kyrkogårdar i landet varav cirka 2 500 landsortskyrkogårdar. Många har både höga kultur och naturvärden. Förslagen tar fasta på behovet av en varsam vård och förvaltning där trädkontinuitet ingår som en viktig del i det biologiska kulturarvet.

ArtDatabanken

Förslag till nya mål och åtgärder:

Åtgärder

Under 2010 ta fram en svensk och en engelsk PDF broschyr som kortfattat berättar om Trädportalen och ger exempel på statistik och presentationer av befintliga data.

Under 2010 göra en förstudie med analys av behov och förutsättningar för en handdatorapplikation för insamling av träddata samt beslutsunderlag inför teknisk utveckling av denna.

Senast 2011 ska personal på berörda myndigheter, kommuner och ideella föreningar känna till Trädportalen och hur man rapporterar och exporterar data till den.

Preliminär konsekvensbedömning och motiv till nya förslag och åtgärder

ArtDatabanken har en nyckelroll som expertorgan i artskyddsarbetet och som värd för Trädportalen.

Åtgärderna innebär förstärkt implementering och redovisning av resultat från Trädportalen och genomförs på uppdrag av Naturvårdsverket.

Naturvårdsverket

Förslag till nya åtgärder:

Åtgärder

Under 2010 ta fram underlag och förslag på kriterier för miljöanpassat trädbränsleuttag (avseende naturvärden) med stöd av CBM.

Ansvara för att ta fram ett utbildningspaket för minst ett 20-tal kurstillfällen om hållbar vård och förvaltning av särskilt skyddsvärda träd i kulturlandskapet perioden 2010-2014.

Tillsammans med Jordbruksverket, Riksantikvarieämbetet och Skogsstyrelsen kontinuerligt följa och utvärdera hur miljöersättningarna påverkar de delar av miljömålen Ett rikt odlingslandskap och Ett rikt växt- och djurliv som är kopplade till kulturlandskapets trädklädda miljöer.

I samråd med länsstyrelserna ta fram en ny handbok med Allmänna råd för biotopskyddsområden.

Preliminär konsekvensbedömning och motiv till nya förslag och åtgärder

Åtgärderna samt revideringen av programmet innebär ett utökat arbete med samverkan, koordinering och vägledning. Bland annat tydliggörs behovet av att Naturvårdsverket förstärker samverkan med Jordbruksverket.